RUIMTE IN DE BENAUWDHEID

Lezen:
Psalmen 4:1-6

Inleiding

Iedereen kent momenten waarop de druk toeneemt. Er is zorg, onrecht, teleurstelling of innerlijke onrust. Soms wordt die spanning versterkt doordat anderen verkeerde dingen zeggen of nastreven. Waar zoekt u dan houvast? En wat gebeurt er met uw hart wanneer u niet direct ziet hoe een moeilijke situatie zal aflopen?

Psalm 4 laat ons een gelovige horen die midden in de benauwdheid tot God roept. David doet niet alsof alles meevalt. Hij spreekt eerlijk over nood, leugen en schande. Tegelijk blijft hij niet steken in angst of boosheid. Hij richt zich tot de HEERE, spreekt anderen aan en leert zichzelf en hen om stil te worden voor God. Deze psalm neemt ons mee van roepen naar vertrouwen.

Bijbelstudie

De psalm begint met een gebed. David spreekt God aan als de God van zijn gerechtigheid. Dat betekent niet dat David beweert dat hij zelf volmaakt of zonder schuld is. Hij doet een beroep op God als de God die recht doet en hem kent zoals hij werkelijk is. Wanneer mensen hem verkeerd beoordelen of zijn eer aantasten, is God de aangewezen plaats om heen te gaan.

David verwijst naar een eerdere ervaring: in benauwdheid heeft God ruimte gemaakt. Benauwdheid maakt het leven klein. Er lijkt geen uitweg te zijn en de zorgen drukken van alle kanten. Ruimte maken betekent dan dat God bevrijding geeft, perspectief opent en iemand weer laat ademen. De psalmist bouwt zijn gebed op Gods eerdere trouw. Hij zegt als het ware: U hebt mij eerder geholpen; daarom roep ik nu opnieuw tot U.

Toch klinkt er in hetzelfde vers ook een dringend verzoek: wees mij genadig en hoor mijn gebed. Gods hulp uit het verleden maakt David niet zorgeloos of onafhankelijk. Hij blijft afhankelijk van Gods ontferming. Wie eerder Gods hulp heeft ervaren, hoeft niet te doen alsof hij het nu zelf kan. Juist Gods eerdere trouw moedigt aan om opnieuw te bidden.

Daarna richt David zich tot mensen die zijn eer tot schande maken. Hij vraagt hoe lang zij daarmee door zullen gaan. Hun gedrag bestaat uit het liefhebben van ijdelheid en het zoeken van leugen. IJdelheid is wat leeg is en geen blijvende waarde heeft. Toch kan het aantrekkelijk zijn: aanzien, gelijk krijgen, invloed, succes of de goedkeuring van anderen. De leugen zoekt

niet alleen naar onwaarheid in woorden, maar naar een leven dat zich losmaakt van Gods werkelijkheid.

Deze vraag is scherp en tegelijk onderzoekend. Hoe lang willen mensen vasthouden aan wat leeg is? Hoe lang blijven zij leven vanuit verdraaiing en eigenbelang? David spreekt hen niet aan vanuit onverschilligheid. Hij verlangt ernaar dat zij hun verkeerde weg verlaten. De psalm maakt duidelijk dat strijd om eer en waarheid uiteindelijk een geestelijke strijd is. Waar mensen hun vertrouwen stellen in leegte en leugen, keren zij zich af van God die werkelijk recht doet.

Het woord “Sela” markeert een moment om stil te staan. De lezer wordt als het ware uitgenodigd om de woorden te laten bezinken. Dat is nodig, want deze aanklacht gaat niet alleen over anderen. Ook wij kunnen gevoelig zijn voor schijn, erkenning en eigen gelijk. Wij kunnen onszelf gunstiger voorstellen dan we zijn of een ander bewust in een kwaad daglicht stellen. De vraag naar ijdelheid en leugen komt daarom ook bij ons binnen.

In het volgende vers klinkt een belangrijke belijdenis: de HEERE heeft Zich iemand afgezonderd die Hem toebehoort. David weet zich door God gekend en apartgezet. Dat geeft hem geen reden tot hoogmoed, maar wel zekerheid. Zijn positie hangt niet uiteindelijk af van de beoordeling door mensen. God kent degenen die Hem toebehoren en luistert wanneer zij tot Hem roepen.

Dat is een sterke troost in een omgeving waarin eer gemakkelijk wordt gegeven en afgenomen. Mensen kunnen iemand verheffen, negeren of beschuldigen. Gods oordeel is echter beslissend. De psalmist zegt niet dat een gelovige nooit wordt aangevallen of verkeerd begrepen. Hij zegt wel dat de HEERE hoort. Het gebed van iemand die tot Hem roept, verdwijnt niet in de leegte.

Daarna volgt een oproep die zowel voor David zelf als voor zijn tegenstanders verstaan kan worden: wees beroerd, maar zondig niet. Er is ruimte voor ontsteltenis, boosheid en innerlijke bewogenheid. De psalm onderdrukt menselijke emoties niet. Maar ontroering of verontwaardiging mag niet uitlopen op zonde. Wie onrecht ervaart, kan zelf onrechtvaardig worden. Wie door leugen wordt geraakt, kan met leugen terugslaan. Wie vernederd wordt, kan proberen de ander te vernederen.

De weg die David wijst, is opvallend stil. Spreek in uw hart op uw leger en wees stil. In de rust van de nacht, wanneer afleiding wegvalt, wordt iemand teruggeworpen op wat in zijn hart leeft. Daar kan hij zijn gedachten voor God brengen. Stilte betekent niet dat het probleem onbelangrijk is. Het betekent dat men ophoudt zichzelf te rechtvaardigen, niet langer onmiddellijk terugslaat en zich openstelt voor Gods beoordeling.

Dat is ook voor ons moeilijk. Wij willen graag direct reageren, ons gelijk bewijzen of anderen overtuigen. De psalm nodigt uit tot een andere houding: eerst innerlijk stil worden voor God. Niet elke gedachte die opkomt, hoeft uitgesproken te worden. Niet elke emotie mag ons handelen bepalen. In de stilte kan blijken dat onze verontwaardiging vermengd is met trots, angst of behoefte aan erkenning.

Ten slotte klinkt de oproep om offers van gerechtigheid te brengen en op de HEERE te vertrouwen. Het gaat niet om een godsdienstige handeling waarmee iemand God probeert te beïnvloeden. Een offer van gerechtigheid wijst op een houding die met God en de naaste in overeenstemming is. Het betekent dat vertrouwen op God zichtbaar wordt in een rechtvaardige levenswandel. Wie de HEERE vertrouwt, hoeft niet langer te leven van schijn, wraak of bedrog.

De psalm eindigt dus niet met een menselijke oplossing, maar met vertrouwen. Dat vertrouwen is geen vaag optimisme. Het is gericht op de HEERE, die recht doet, genadig is, hoort en ruimte kan maken in de benauwdheid. De omstandigheden zijn in deze verzen niet volledig veranderd. Wel is duidelijk geworden waar David heen gaat en hoe hij wil leven.

Psalm 4 leert ons daarom twee dingen tegelijk. Wij mogen onze nood en verontwaardiging eerlijk bij God brengen. En wij worden geroepen om niet in zonde te reageren, maar stil te worden, recht te doen en de HEERE te vertrouwen. Dat is een weg die persoonlijk beoefend moet worden, maar ook in een mannenvereniging besproken kan worden. Waar zoeken wij eer? Welke leegte jagen wij na? En durven wij onze onrust werkelijk aan God toe te vertrouwen?

Vragen

1. Wat leert vers 2 ons over de manier waarop David God aanspreekt en tot Hem bidt?
2. Wat betekent het dat God in benauwdheid ruimte heeft gemaakt?
3. Welke vormen van ijdelheid en leugen herkent u in de woorden van vers 3?
4. Welke zekerheid geeft het David dat de HEERE Zich een gunstgenoot heeft afgezonderd?
5. Hoe kunnen beroering en boosheid ertoe leiden dat iemand toch zondigt?
6. Wat vraagt de oproep om op het bed in het hart te spreken en stil te zijn van u?
7. Hoe hangen offers van gerechtigheid en vertrouwen op de HEERE met elkaar samen?
8. Welke beweging maakt deze psalm door: van het begin van het gebed naar het slot?